

V R T E C.

Časopis s podobami za slovensko mladino
s prilogo „ANGELČEK“

Štev. 4.

V Ljubljani, dne 1. aprila 1912.

Leto 42.

Tvoja skrivnost.

Obrazek tvoj žari, blesti,
v očescih nosiš raj;
krog usten plava in dehti
presladek ti smehlja.

Pogled tvoj jasen in odkrit
in blažen in globok,
na čelu zlate sreče svit —
odkod to, moj otrok?

Beseda mehko ti zveni,
prepaja jo sladkost,
kot zvonček glasek tvoj doni,
odkod je ta radost?

Odkod ta angelski izraz,
ki ti igra v očeh?
Odkod, odkod deviški kras,
odkod tvoj ljubki smeh?

Skrivnosti nisi mi razkril,
pa vem jo, malček moj:
pri mizi angelski si bil,
Boga imaš s seboj!

M. Elizabeta.

Ob Nilu.

(Piše F. K. Gregorec. — Konec.)

Da smo še bolj spoznali življenje v Kahiri, smo stopili tuintam tudi v kako gostilno. Toda tam so nas takoj iztaknili vsake vrste prodajalci. Ta ti ponuja cigare, drugi starine, tretji celo kako živalco. Seveda smo se jih otepavali, kolikor smo se jih mogli; včasih nas je pa le premagala nepopisna vsiljivost Arabcev. Komaj se pa iznebiš prodajalca, že pogrne preprogo pred tebe kak glumač, pa izvleče izza srajce kačo, jo dene na preprogo in ji žvižga, da se zviija in pleše pred teboj s povzdignjeno glavo. H kači dene še morskega pajka in še drugega mrčesa, da se igra med seboj. Ko spravi glumač to svojo ostudno golazen za srajco in odide z bakšišem, pride trojica pet- do šestletnih dečkov in deklic, da ti zapojó za bakšiš dve, tri pesmice.

Ubogi otroci — sem si mislil. Kako si služijo svoj kruhek. Blaženi naši otroci v domovini, ki se jim ni treba tako potikati po gostilnah za koščkom kruha, ker imajo pri starših telesne in tudi dušne hrane v izobilju.

Prišel je čas povratka v domovino. Še enkrat smo se vsedli za bogato mizo, kamor so nam naložili mnogo jedil, še več pa jedilnega orodja. Res, večkrat nisem vedel, za kaj bi prijel. No, smo pa tudi plačali za en dan toliko, da bi tebi zadostovalo za en mesec.

Zanimiv je bil eden naših strežnikov. Črn kot oglje, oblečen čisto belo, v ušesu je imel pa zataknen zlat uhan, toda ne spodaj, kot je navada pri nas, ampak na ušesu zgoraj.

Opazil sem sploh, da ljubijo črnci čisto belo obleko. Pri nas pa, ki smo beli, je pa črna obleka najbolj imenitna.

Opoldne nas je potegnil hlapon iz Kahire in vozil po egiptovskih zelenih poljanah, kot bi bil mesec rožnik, pa je bil že sv. Mihael pred durmi. Sredi pota je pa hlapon opešal. Nič več ni mogel dalje. Zdravili so ga in priganjali, pa ni šlo naprej. Rajši je šel pa nazaj na postajo, kjer so vpregli drugega »konja«. Ta je že še tekkel, toda tako ne kot prvi.

Z veliko zamudo smo dospeli v Aleksandrijo. Ko bi bili imeli odriniti oni dan z ladjo proti domu, bilo bi prekasno, in došli bi bili gotovo par dni kasneje domov. Pri naših vlakih so zamude le par ur; pri parobrodih se gre pa kar za par dni, ako ne za več.

Na kolodvoru nas je sprejel slovenski frančiškanski duhovnik o. Evgen. Tam namreč oskrbuje dušno pastirstvo za Slovence, ki jih je mnogo tu naseljenih.

Naša prva pot je bila v slovenski zavod šolskih sester. Tam smo bili prijazno sprejeti. Tudi hladilo nam je kaj prav prišlo po vroči afriški vožnji.

Odtam je šla pa naša pot v katoliško cerkev sv. Katarine. Ta svetnica je živela in bila umorjena za sveto vero tu v Aleksandriji. Pred velikansko cerkvijo je prijazen, z drevjem zasajen vrt. Posebno zanimivo je to,

da smejo v ta vrt samo otroci in njih varihinje. To bi bilo umestno tudi v naši Ljubljani in po drugih mestih, da bi otroci že v najnežnejši dobi ne opazili ali slišali kaj nedostojnega.

Aleksandrija je veliko mesto, vendar mnogo manjše kot Kahira. Zidana je po evropskem načinu in ima mnogo lepih palač. Tu je središče trgovine med vzhodom in zahodom, jugom in severom.

Samo arabski del kaže svoje umazano orientalsko lice. Ne hodili bi bili tja, saj smo videli že dovolj jutrovske nesnage; toda tam stoji med podrtimi zidinami Pompejev steber, 30 metrov visok, izklesan iz enega samega kosa granita. To je še pomnik izza rimskega cesarja Dioklecijana.

Drugačni spominki so pa nedaleč odtod pod zemljo. Pred 13 leti so tam nekje kopali kamenje. Kar zmanjka nekemu delavcu tal pod nogami, pa zdrkne s površja, in zemlja ga požre živega. Ko so ga iskali, so naleteli na podzemsko grobišče — katakombe. Iz drugega stoletja so. Nismo naleteli notri na znamenje krščanstva, pač pa na lepoohranjen poganski temelček. Zato se lahko sklepa, da je bilo to pogansko grobišče.

Na povratku smo obiskali še zavod jezuitov, njih cerkvico in gledališče. Šli smo tudi na visoko ploščnato streho njih visokega samostanskega poslopja, da smo pregledali odtam vse mesto. Vse je ravno, samo sredi mesta je nizek griček, ki so ga nanosili francoski vojaki na povelje Napoleono v 24 urah.

Pater Benigen — ki nas je vedno vodil kot zvest angelvarih — nas je spremil popoldne, sv. Mihaela dan, s svojim tovarišem p. Evgenom še prav do morja in celo na našo ladjo Marijo Terezijo, ki je priplula za našega bivanja v Kahiri iz Port Saida v Aleksandrijo.

Pet je bila ura v Aleksandriji, pri nas doma pa šele štiri popoldne, ko smo se srčno zahvalili dobremu vodniku in se težko poslovili od njega. Ladja je krenila, obrežje se je odmikalo. Ob šestih je zatoniло solnce, in tudi črna Afrika nam je izginila na obzorju.

Prvi dan morske vožnje nismo videli drugega kot nebo nad seboj in razburkano morje pod seboj. Opazoval sem solnčni vzhod in zahod in izračunil, da smo si s svojo vožnjo za solncem podaljšali prvi dan za pet, drugi dan za deset minut.

Drugo jutro smo zagledali otok Kreto od južne strani. Tamgori pod nebom smo pa zapazili dve tropi ptičev. Po 14 in 14 jih je bilo skupaj. Pluli so v klinastem kotu prezimovat tjadol v gorko Afriko. Dober kompas in dobra jadra in vesla je preskrbel Stvarnik tej živali, da si upa na tako daljno potovanje. Dve noči in en dan našega potovanja so imeli ti ptiči prepluti, ko smo se srečali.

Cel dan smo opazovali proti severovzhodu grško obrežje. Srečali smo pa tudi — seveda bolj od daleč — eno in drugo ladjo. Nekaterikrat je pohitel mornar na konec naše ladje in razvil našo avstrijsko zastavo sosedu v pozdrav.

Rožnivenško nedeljo, 2. oktobra, smo vozili ravno na onih valovih, kjer se je nekoč krščanska armada vojskovala zoper sovražnika

naše svete vere, zoper krvoločnega Turka in ga premagala pri Lepantu leta 1571. na priprošnjo Kraljice sv. rožnega venca. Prelepi spomini!

Na večer te nedelje se je jela prikazovati nizka in ravna obal južne Italije. Opazili smo tudi kakih deset ribiških ladij in mnogo ptičev, ki so sedali na valove in se prijetno zibali. Ptički pa so tudi obletavali našo ladjo in sedali nanjo.

Bili so nam kot Noetu golob, prijazni znanilci, da je blizu kopna zemlja. In res: ob pol osmih smo obstali v luki mesta Brindisi. Ko so spustili most na suho, so prišli najprej laški pevci in godci gor na ladjo in so nam s svojim petjem in godbo izluščili še zadnji bakšiš, ki smo ga rešili na Jutrovem.

Že ob desetih zvečer smo odrinili dalje proti domu. Ko sem zapustil drugi dan navsezgodaj kabino in stopil na krov, nisem našel več temno-modrega neba z obrisanimi zvezdami, ampak naše svetlomodro se razpenjajoče nebo in zvezde, kot bi jih pokrivala sopara.

Vedno bolj in bolj je prodirala ladja v slovanske valove. Že smo zagledali dalmatinske otoke. Ravno ob polne popoldne smo smuknili mimo Visa. Prekrasno vožnjo smo imeli: solnce je sijalo, morje je bilo mirno, pihljal je le prijeten vetr, in prijetna je bila zavest, da se vozimo po domačem morju.

Čez noč se je vreme nekoliko izpremenilo. Nastopila je megla. Par-nik je v presledkih tulil neznansko, da bi se ga mogli v megli ogniti.

Naenkrat je pa obstal. Vsi smo se prestrašeno vpraševali, kaj je.

V megli je izgrešil kapitan pravo smer: Namesto da bi zapeljali v tržaško luko, smo se pa zarili v pesek pred kopališčem v Gradežu.

To je bilo potem svedranja in sukanja, da je kar vrelo okrog ladje, preden smo mogli nazaj in proti Trstu.

Cesarjev god je bil, in luka in ladje so bile v Trstu vse v zastavah. Ob strani pa bojni velikani, da ob svojem času zagromé v proslavo cesarskega dne.

Eno uro je trpelo, da smo smeli stopiti na domačo slovensko in avstrijsko zemljo.

Opoldne smo se še enkrat zbrali k skupnemu obedu v Trstu. Odtam pa smo se razkropili na vse strani s trdno obljubo, da si hočemo vedno ostati zvesti »galilejski bratje«.

* * *

Po petih tednih sem prihajal zopet domov — toda čisto drugačen, kot sem šel od doma. Porastel, načrno zagorel, drugače oblečen. Dragi moji sobratje so mi napravili ljubeznjiv sprejem. Spremili so me v mojo župnijo. Župljani, društvo, družba in mladina mi je prišla naproti, da me pozdravi. Toda ni me našla med drugimi duhovniki. Besede pozdrava so zastajale v dvomu, je li to pravi naš dušni pastir — ta neznani človek, ali ni?

Ganil me je ta sprejem. Spomnil sem se mladih let, ko sem hodil včasih čakati očeta in mater in sem nestrpno gledal, kdaj se prikažeta izza

gríča in prineseta »odpustkov« iz sejma. Prisrčno sem pozdravil svoje ljubljence in jim obljubil, da dobi vsak izmed njih spomin in odpustek iz svetih krajev. V izprevodu med slovesnim zvonjenjem smo šli v cerkev,

Naš pisatelj — romar.

in tam sem po srečni vrnitvi zopet blagoslovil svojo čredo. — Zdaj sem zopet doma, vesel prelepe naše slovenske zemlje, vesel svojega dobrega domačega ljudstva, vesel pa tudi prekrasnih in nepozabnih spominov iz deželâ od Jordana do Nila.

Mati.

(Povest. — Spisal Cvetinomirski.)

IV.

Cas slovesa je prišel in treba je bilo oditi v mesto. Hinko je stal z natlačeno culo na pragu, senčil si je z dlanjo oči in je gledal na dolino. Po cesti so drdrali visokoobloženi vozovi in vozniki so pokali z biči.

Iz izbe sta prišli mati in Milka in sta postali.

»Sedaj greva,« je dejala mati in se je okrenila k Hinku. »Poslovi se od sestre, ne bosta se videla kmalu...«

Milka se je zasuknila na peti, in solze so ji stopile v oči.

»Ne jokaj, ti pravim,« ji je šepnila mati.

Hinko je podal sestri rokó in se je stresnil od čudne bojazni. Tudi sam je imel oči solzne in jokati je začel.

Mati je zmajala z glavo.

»Ne bodi otrok, Hinko! ... Uči se pridno v mestu, ne pozabi na Boga, pa bo dobro. — Pojdiva!«

Šla sta po holmu navzdol. Mati je bila vzela Hinku culo iz rok in jo je nosila sama. Oblečena je bila nedeljsko, na glavi je imela črno ruto, ki jo je bila dobila od babice. Hodila sta s Hinkom hitro in nista govorila.

Ko sta prišla na veliko cesarsko cesto, je zadrdral za njima voz.

Mati se je okrenila in se je začudila.

»Poglej no, Hinko, Podlogarjevi se peljejo ...«

Drdralo je vedno bolj in se je bližalo; voz ju je kmalu došel. Spredaj na široki, s plahto pogrnnjeni deski je sedel voznik, nekoliko zadaj na mehkejšem sedežu pa Podlogar sam in mali Francek kraj njega.

»Daj no, ustavi!« se je nagnil Podlogar k vozniku, ko je zagledal na cesti Komanova dva. »Saj se lahko obesita na voz; mesto je še daleč ...«

Voznik je nategnil vajeti in voz je obstal.

Podlogar je pljunil na tla in je zaklical:

»No, ali tudi v šolo? ... Kar peš v mesto — to je presneto daleč; prav neprijetna pot, zares. Skočita hitro gor, prostora je dovolj. In prej bosta v mestu, desetkrat prej ...«

Mati je dvignila culo in je zlezla čez zelenobarvano lestvico na voz; za njo pa je prikobacal Hinko in je bil v lica rdeč in vesel. Mati je sedla kraj Podlogarja in si je dejala culo v naročje, Hinko je pa dobil svoj sedež spredaj pri vozniku. Konja sta potegnili in zdrdralo je naprej po široki, z belim peskom nasuti cesti.

»Križ je s šolo,« je zatarnal Podlogar materi. »Kakor da bi stavil človek v loterijo ... Vaš fant je bistre glave, bo že kaj ... Tudi za svojega se ne boji. A vendar človeka skrbi in miru nima nikjer.«

Mati ni dosti govorila. Oči je imela uprte v tla in sram jo je bilo skoro pred Podlogarjem, tem bogatim, gosposkim človekom.

Vozili so se po ravani, in kakor blisk so letele mimo njih njive, polja in drevje. Tuintam se je zablestela ob cesti kaka hiša — švignilo je mimo in je izginilo v daljavi ... Ovinek za ovinkom, mimo holmov in mimo gríčev, in kmalu so zagledali pred sabo počasno reko, ki se je valila mogočno po ravni pokrajini. Enakomerno sta dvigala konja noge in grivi na vratovih sta plapolali v vetru, ki je vel topel in mehák preko reke in preko vse neizmerne poljane.

Cesta se je vila dalje čisto ob vodi; ovinkov ni bilo več. Mati je mislila sedaj na Hinka in spomnila se je, kako bo morala trpeti, da ga bo preživela v daljnem, tujem mestu. Njeno srce je krvavelo pri misli, da bo moral deček tudi sam trpeti in včasih stradati še koruznega kruha. Tu v mestu bo sam, čisto sam, in ne bo imel duše, ki bi ga tolažila v žalostnih urah ...

Podlogar si je prižgal dišečo smodko.

»Denarja me bo stal fant — kaj pravite? ... Šola stane, stane, na tisoče stane ...«

»Oh, kaj tistim, ki imajo denar,« je rekla mati. »Toda mi smo revni. Še doma nam ne gre bogvedi kako dobro; vrhu tega pa še ta šola...«

Hiše ob cesti so se množile, svetle, velike. V daljavi se je kadilo iz vitkih dimnikov predmestnih tovaren. Bližali so se mestu.

Ko so se pripeljali do prve vrste belih poslopij, se je prikazalo izza drevja celo mesto. Voz je zavil po glavni ulici in se je ustavil pred čedno, visoko gostilno.

»Treba se je malo pokrepčati,« je omenil Podlogar in je stopil z voza. Tudi Francek je skočil za očetom na tla.

Mati in Hinko sta se zahvalila in sta šla v mesto.

Kmalu sta našla stanovanje. Mati je pustila culo na mizi in se je okrenila k Hinku.

»Zdaj pa pojdiva še malo v cerkev. Časa je dovolj in lahko nekoliko pomoliva...«

Hinko je stopal po trotoarju poleg matere, in pusto in žalostno mu je bilo pri srcu. Čutil je bolešno, da bo kmalu sam sredi tujega mesta in sredi tujih ljudi in da ne bo imel več matere poleg sebe, ki bi ga tolažila v bridkosti.

Po raznih krajih sta potem hodila, boječe, plašno, kakor da nimata pravice gledati krasnih, bogatih, vseh od zlata in srebra se lesketajočih izložb.

Iz cerkve sta se vrnila zopet na stanovanje, in mati se je poslavljal.

»Stori, kakor sem ti bila rekla, in dobro ti bo!«

»Bom, mati; nikar se ne bojte!«

Obema je šlo na jok. Končno je mati Hinka poljubila in objela in je izvlekla iz žepa srebrno desetico.

»Nà, tu!... Da si kupiš, kar te bo veselilo... Ne pozabi name...«

Podala sta si roké in mati je odšla po stopnicah navzdol na ulico...

Drugo jutro je pa stopal Hinko po mestu. Seznanil se je z drugimi študenti, ki so stanovali na istem stanovanju in z nekaterimi se je tudi spoprijateljil.

Domotožje se je pollaščalo njegovega srca. Oh, domotožje tako silno, tako trpko, da bi bil zakričal od bolesti. — Sam, čisto sam v velikem, tujem mestu...

Nekaj dni je bil Hinko žalosten in otožen. Pričela pa se je šola, in tedaj je pozabil na dom in na Solnčanec.

Na stanovanju se je učil skupno z drugimi. Zvečer so molili z gospodinjo vred rožnivenec. Gospodinja je bila postarna, nepriljudna ženica z udrtimi, praznimi očmi, ki so zdajpazdaj hipno zamežikale... Hinko se je je skoro bal in je govoril le redkokdaj z njo.

Najrajši je imel Hinko Zavrlovega Tončka. Ta je hodil ravnotako v prvo gimnazijo kakor on. Tudi ta se je bal gospodinje in se je je celo ogibal.

Če je bilo zunaj lepo, sta šla Hinko in Tonček na izprehod. Po cele dolge ure sta hodila, dokler se nista utrudila od hoje in se vrnila.

Podlogarjevega je videl Hinko le malokdaj v mestu. Hodil je Francek v drugo šolo kakor on in se je nosil zelo gosposko — čisto tako, kakor da je iz mesta.

Nekoč sta se srečala na cesti in sta se pozdravila. Francek je postal in se je zasmel Hinku v obraz.

»No, misliš, da smo doma! ... Kako se ti nosi domače!«

Hinko je zardel.

»Povej, kako se kaj imaš? Si zadovoljen tu v mestu? ...«

»Kako da se imam, vprašaj,« se je začudil Francek. »Dobro, gotovo boljše kakor ti ...«

Tako je rekel, zakrohotal se odurno in odšel v drugo ulico ...

Hinko potem ni maral druge družčine kakor Tončkove. S tem je največ kramljal in se menil z njim po domače. Pravil mu je o Solnčancu, o materi in o Milki, in je povedal tudi, da imajo doma kozo, ki jo je bil pasel sam na travniku. Tonček ga je vedno pazljivo poslušal; tudi smejal se mu je, ker je znal Hinko tako lepo in zanimivo pripovedovati. Časih na izprehodu sta govorila in preudarjala tudi to, za kaj se uči. Ob takih prilikah sta se njuna obraza zresnila, in oči so gledale ponosno in samozavestno ...

V šoli je bil Hinko med prvimi. Učil se je dobro in profesorji so ga imeli zelo radi. Pa tudi Tončku je šlo vse po volji. »Kakor sem si bil mislil doma, tako je,« je pripovedoval Hinku.

Na mater se je spomnil Hinko vsak dan; ravnotako tudi na Milko. Živo mu je pa tudi stopala pred oči vsa revščina, vsa beda in trud domačih. Mati na polju, roké žuljave in hrapave; Milka v izbi, nagla, vse polno dela ... In ljubezen, s katero delata obe, mu je vstajala v spominu ...

Ko je Hinko pisal domov prvo pismo, je bilo to polno hvaležnosti in vdanosti. Mati ga je brala in se je razjokala ob njem. Tudi Milka ga je brala, in v očeh so ji zablestele solze ... In mati in Milka, obe sta delali s še večjo ljubeznijo kakor prej, od zore do mraka. Komaj da sta si privoščili kdaj malo počitka. Delali sta za Hinka, ki je bil v mestu, sam in zapuščen, in zato sta trpeli in skrbeli brez besed ...

(Dalje prihodnjič.)

Detetu.

Ko s tabo govorim, o dete,
veselja se srce topi:
da s svojo govorim mladostjo,
v trenutkih takih se mi zdi.

Ko ti v oči nedolžne gledam,
se zdijo mi kot nežen cvet,
kjer ni načrtanih še znakov
viharnih in brezsolčnih let.

A strah srce mi napolnjuje,
ko zrem v bodoče tvoje dni:
viharji morda ti skalijo
nedolžnih tvojih kras oči ...

Fr. Ločniškar.

Poslušný učenček.

Pred Veliko nočjo.

Domlad je prihajala. Po logih so se oglašali ptiči, drevje je poganjalo prvo zelenje. Prve cvetke so pogledavale tupatam v svet. Solnce je pripekalo gorkeje; po gorah se je tajal sneg, a v dolini že zdavnaj ni bilo več sledu o snegu.

A zgodilo se je nekega dne: nebo se je pooblačilo in debele kaplje so začele padati. Poredkoma v začetku, potem pa vedno gosteje — in naposled je deževalo, kot bi bil lil iz škafa. Potok je naraščal, s hribov so drveli hudourniki . . .

»Bog daj, da bi ne bilo kaj zlega,« so vzdihovali ljudje, ko le ni jenjalo deževati.

Bilo je na večer. Tretji dan je že deževalo, a potem se je ujasnilo nebo, in tistikrat je bila večerna zarja tako lepa, kakor že dolgo ne. Pred malo kočo koncem trga so sedeli trije otroci in mati.

»Mama, ali pridejo oče kmalu iz rudnika?« je vprašala najstarejša deklica.

»Kmalu, Pepca,« je odgovorila mati in gledala na zahajajoče solnce. Tedaj je prišel po poti rudar. Sključen, blede, umazan; njegov korak je bil okoren in truden.

»Dober večer,« je vzdihnil, ko je prišel do hiše.

»Nocoj vas pa dolgo ni bilo, oče,« so vzkliknili otroci in ga veselo obstopili.

»Pravijo, da je nevarno za ves trg,« je začel rudar počasi, in na licu mu je drhtela skrb. »Če pride voda v rudnik, lahko izpodje utrdbe, in ves trg se lahko pogrezne. Takle pogovor sem čul, ko sem šel mimo Klančeve gostilne, pa sem nekoliko stopil noter. No, pa mislim, da ne bo tako hudo. Saj ne kopljemo pri vrhu — in pa utrjeno je tudi vse tako, da bi moralo priti že kaj posebnega, da bi se porušilo.«

»O, Bog nas varuj vsega zlega,« je vzdihnila žena.

Sedeli so še nekaj časa, potem so odšli v kočo.

»Alo, Francek, Zinka, noter,« je ukazala mati mlajšima, ki sta brodila po blatu.

Večerjali so tiho. Oče je molčal, mati in deca tudi. Tako nekam prestrašeni so bili vsi vsled neprijetne vesti, ki so jo bili čuli.

»Ampak — jaz bom nocoj prav lepo molila,« je povzela končno Zinka, »da se ne bomo pogreznili. Kajne, če človek moli, se mu ne pripeti nič hudega?«

»Seveda! Le lepo moli — vsi bomo molili,« je odvrnila mati.

Po večerji so molili rožni venec. Potem sta šla Francek in Zinka spat, a Pepca je prosila, da je smela še nekaj časa čuti. Ko pa je videla očeta zamišljenega in mater žalostno, se ji je stožilo in zadremala je pri mizi. Mati jo je dvignila rahlo in jo položila na posteljo.

»Ti, Francelj,« se je potem obrnila proti možu, »ali je tu pod nami tudi že kopano?«

»Seveda — in še dalje naprej. Tako me skrbi, da ti ne morem povedati,« je odvrnil mož žalostno.

»Treba bo čuti nocoj — za vsak slučaj. Če ne ... o, ubogi otroci!«

Zopet sta oba molčala. Mož je gledal v petrolejko, žena pa strmela skozi okno — kot bi hotela v temi brati dogodke nocojsnje noči. Tupatam je vzdihnila žalostno, in solze so ji orosile lica. Potem je pa sklenila roki in začela moliti. Pa ni mogla — preveč je bila prestrašena in razburjena.

»Francelj, kar na posteljo leži — bom že jaz čula,« se je obrnila k možu. A on je ni več slišal. Preveč je bil truden, da bi se ubranil spancu. Pustila ga je torej, vstala in šla k postelji. Prekrižala je otroke z blagoslovljeno vodo in poljubila vsakega posebe — kakor bi se za vedno poslavljala od njih.

»Oh, srečni ubožčki, ki še ne poznate skrbi in žalosti,« je vzdihnila mati, se zgrudila na kolena in začela goreče moliti, naj jih Bog obvaruje nesreče. Dolgo je molila, a naposled ji je klonila trudna glava. Spanje jo je premagalo. In zazdelo se ji je, da se podira hiša, da padajo vsi: mož, otroci, ona ... Vse kriči, vse kliče po rešitvi, a ona se ne more ganiti z mesta. Kakor pribita stoji sredi pogrezujoče se sobe in mora zreti, kako se vse križem podira. Še glasu ne more spraviti iz grla.

»Pepa, pojdi počivat,« jo zbudi mož, »jaz sem si že odpočil za silo.«

Žena pogleda preplašeno krog sebe, kakor bi ne vedela prav, ali je bilo vse prejšnje sen, ali sanja zdaj. Ko pa se slednjič zave, vstane in začne praviti možu svoje sanje.

»O, mislim, da ne bo nič hudega,« jo tolaži soprog. »Le pojdi spat, pojdi! Ura bo že kmalu štiri.«

Žena pogleda še enkrat po otrocih in leže. Mož pa sede za mizo in začne čitati, da bi preje minul čas.

Naposled se vendar začne svetlikati na vzhodu. Noč se polagoma umakne jutru ...

Naslednji dnevi so bili vedri in lepi — kakor obrazi angelov v oltarjih. Voda se je utekla, ljudje so pozabili na strah. Začelo se je iznova življenje v starem redu. Po travnikih so skakali otroci in se veselili prostosti in življenja. Kakor brezskrbni metulji so letali semtertja, trgali prve cvetke, peli, ukali. Solnce se je smehljalo z neba tako prijetno, kot bi se hotelo norčevati iz ljudi, ki so tako nestanovitni, da jih preplaši vsaka najmanjša slutnja nesreče.

Teden dni je že preteklo po tistem večeru, ko je vzrastla med ljudmi govorica, da se zna trg pogrezniti. Naša družinica je sedela pred kočo. Otroci so peli — vsekrižem so se mešali mladi glasovi. Oče in mati pa sta govorila o različnih potrebah življenja.

»Velika noč bo tu — treba bo napraviti malemu novo obleko. Drugi imajo še čedne,« je rekla mati.

»Se bo že naredilo, da bo vse prav. Samo da smo še živí in zdravi,« je odvrnil oče.

»Mama, kajneda bom jaz dobila dva piruha, pisana in pobarvana,« se je oglasila vmes Zinka.

»I, seveda! Še več, če boš pridna,« ji je odgovorila mati in jo pogladila po mehkem licu.

»Vidiš, Pepca, — dva — in še več — pa si rekla, da ne bom nič dobila,« se je smehljala Zinka v materinem okrilju.

»Vsi boste dobili — samo kregati se ne smete,« je končno odločil oče. In deca je bila potolažena.

Sedeli so še dolgo časa; kajti večer je bil tako lep, da ni bilo lahko iti v sobo. Zvezde so mežikale tako ljubko, se utrinjale — kakor bi se igrale ... Naposled so vendar odšli v hišo in kmalu so spali mirno, brezskrbno ...

Proti polnoči je pa bilo, ko je naenkrat zabobnelo pod zemljo. En sunek, dva ... Zemlja se je stresala kot na peresu. Po trgu je nastalo kričanje. Poloblečeni so bežali ljudje iz hiš, vpili so, jokali in vzdihovali.

»Potres, potres,« se je čulo vsekrižem. Dimniki so padali s streh, stekla v oknih so šklepetala. Sredi trga se je vnelo. Kakor bi dahnil, je vzplapolal ogenj in obžaril nebo. Ljudje so hiteli vkup, da bi gasili. A takrat se je pojavil nov sunek, še močnejši od vseh prejšnjih. Vsi obenem so vzkriknili ljudje, goreča hiša se je zgromadila in žareče iskre so švignile v zrak, visoko kakor preteče prikazni. Vnela so se še druga poslopja. Nihče že ni več vedel, kje naj pomaga. Kar priteče stara ženica in zakriči:

»Pomagajte, pomagajte — kočarjevi so se pogreznili!«

Komaj je to izgovorila, tako je bila upehana in zasopljena. Ljudje so se spogledali, nekaj jih je brž teklo na kraj trga. A hiše ni bilo več. Samo otlo vpitje se je čulo iz globine.

»Niso še mrtvi — tu je treba hitre pomoči,« so kričali ljudje in začeli kopati.

Tedaj se je oglasil rog požarne brambe. Pretresljivo je donel njegov glas v ta vsesplošni krik in šum.

»Sèm, sèm,« so vpili ljudje. In gasilci so tekli tja in kopali in hiteli, da jim je pôt curkoma lil z obrazov ...

* * *

Pri prvem sunku se je zbudila kočarica. A menila je, da se ji je samo zdelo. Ko pa se je ponovil drugi, tretji sunek, je skočila s postelje in je poklicala moža.

»Francelj, potres!«

Mož je planil s postelje in hotel prižgati luč. A še preden je prišel do mize, se je začela hiša pogrezati. Kriknil je, pograbil dva otroka in hotel ž njima skozi okno koncem postelje. A bilo je že prepozno. Tramovje je pokalo, koča se je pogrezala. Ker je bil strop lesen, se je tramovje prelomilo počez in bruna so se zagozdila tako, da niso padla na tla. Prav pri steni, kjer sta stali postelji, je bilo še toliko prostora, da je človek lahko

čepel. In to je kočarja rešilo, — sicer bi bili vsi mrtvi. Tako pa so ostali otroci in žena nepoškodovani. Le njega je nekoliko udarilo bruno na levo ramo.

Vsi so kričali in trepetali: »Mama, ata, mama«. Jokali so otroci in v temi iskali materine roke. Mati jih je jokaje tolažila, dasi sama ni upala na rešitev. Kočar je kričal iz vsega grla na pomoč v nadi, da ga zgoraj kdo sliši. Po dolgem času, ko je bil že ves hripav, je obmolknil in poslušal. Zazdelo se mu je, da čuje zgoraj nad seboj nekak ropot in hrušč. In začel je vpiti iznova. Sedaj se mu je pa pridružila še žena in otroci. Dolgo so kričali, da so bili že vsi upehani, ko se je začulo tik nad njimi:

»Potrpajte, rešitev je tu!«

Nedolgo potem se je zasvetlikalo — prvo bruno je bilo odstranjeno. Za njim drugo, tretje ... Ljudje so prišli v razvaljeno kočo in izvlekli iz nje polomedlelo družino. Ko so se reveži drug za drugim počasi zavedeli, se je kočar jel zahvaljevati.

»Ah, kaj bi — saj to je naša dolžnost, da pomagamo po svojih močeh,« so se branili gasilci in drugi, ki so pomagali kopati.

»Ampak — postaral si se nocoj, Kočar,« je rekel nekdo. »Ves siv si.« Tedaj ga je pogledala tudi žena in otroci. Zinka je opomnila:

»Mama, dajte atu vode, da si umijejo glavo. Pogledjte, da imajo vse bele lasel!«

Kočar se je nehote nasmehnil in dodal polšaljivo in polotožno:

»Eh, nekaj mora biti za spomin; ker take noči človek ne sme pozabiti kot je bila nocojšnja.«

Ko so si nekoliko oddahnili, so šli v trg. Ko je Kočar zagledal celo vrsto vpepeljenih hiš, se je začudil.

»Kaj je tudi gorelo?«

»Joj, pa še kako! Pri Tomcu se je vnelo, potem je šlo pa kar po vrsti ...«

Tisto leto je bila za mnogo družino žalostna Velika noč. Tako žalostni so šli ljudje na Veliko soboto k procesiji — in zvonovi so klenkali kakor pri pogrebu ... Edini Kočarjevi so bili veseli, dasi jim je potres uničil popolnoma vse ... A veselili so se vsaj življenja. In življenje človek šele prav ceni, ko je enkrat prebil veliko — smrtno nevarnost. G n j e v o š.

V radosti ...

Pa vrnile
so se ptičke
lastovičke
zdrave k nam.

Pa zapeli
spet so drozdi
v mladem gozdi
pesmice.

Pa so srca
vztrepetala,
vzvalovala
v radosti ...

Bogumil Gorenjko.

Mali traven.

Veliki četrtek.

„Pojdi, sinko, pojdi v cerkev,
moli Jezusa lepó;
na današnji dan
Jezus sam je prvič maševal —“

„„Kaj ne, mati, ko postavil
pri večerji zadnji
sveto Rešnje je Telo?““

„Da, moj sinko! O pred leti
davnimi je bilo to;
in od takrat skoz stoletja

vedno je med nami
v tabernaklju na altarju.“

„„Danes, mati, prvič Jezus
je apostole obhajal —
mamica, jaz tudi danes
rad bi k mizi angelski!““

„O, le pojdi, sinko, pojdi,
v srce sprejmi ga skrbnó,
in poprosi ga, da vedno
bi učenec bil njegov!“

Velika noč.

Oj kar čez noč
so zvončki iz zemljé priklili,
da cingljali in zvonili
bi za Veliko noč.

Oj kar čez noč
so srca vseh se pomladila,
kot da vanje naselila
se je Velika noč.

O daj, Velika noč,
ostani s svojim blagoslovom
tu pod našim mirnim krovom!
Ne hodi proč,
ne hodi proč!

Sveti Jurij.

„Kaj niste videli, otroci,
ko sveti Jurij jezdil je mimo!
Oj svitlo sabljo v roci
in čako kakor solnce je imel
in ves v cvetje bil odet!

In kamor je pogledal,
je zrastel cvet;
in kamor se ozrl je,
je ptičica zapela!“
Tako je bajil ded.

„„Ne, nismo ga videli, dedek!
Zakaj pa povedali niste,
zakaj ga pokazali niste?
Kedaj pa je jezdil mimo?““

„I včeraj, ko solnce je vstalo,
in vi še vsi sladko ste spali,
je jezdil čez vas.
Pa vprašal me je, če ste pridni,
in rekel sem: da — —
in že je bil koncem vasi —“
so rekli ded
in vivček v usta vtaknili,
zaspancem se nasmehnili.

Pomladno hrepenenje.

Ko se njive prebudijo,
oj škrjanček moj,
spomni name se in pesem
kmetiču zapoj —
tam doma!

Kmetu, ki oral bo njivo
s konjem sirastim,
ki bo stresal z gosto grivo
in možato vlekel plug —
tam doma!

Oj, da bil bi zdaj doma,
ko prebujaajo se njive,
ko vse loze spet so žive
tam doma!

Pa škranček, ti zapoj
moj pozdrav sred polja kmalu,
kmetu, mojemu očetu
tam doma!

Bogumil Gorenjko.

Listje in cvetje

Pisma našim malim.

II.

Ljubljena mladina!

Že konci svojega prvega pisma sem ti napisal nekaj o sreči.

Sreča! Lepa beseda. Kako prijetna našemu srcu! Kako hrepeni po sreči vsak človek. Tudi ti, ljubljena mladina, hočeš biti srečna; tudi v tvojem srcu odmevajo glasovi velikega sv. Avgušтина: »Srečni biti hočemo, nesrečni biti nočemo.« Tudi o tebi poje nepozabni mladino ljub Slomšek, da

kdorkoli pod milim Bogom živi,
vsakdo pač srečen biti želi.

Sreča! Kako hite ljudje za njo, kje jo povsod iščejo! Glej jih, kako zapuščajo rojstno domovje, svoje starše, prijatelje in hite za srečo na Nemško, celo v Ameriko! A kolikrat se vračajo s svojega iskanja nazaj potrtega srca in vedo samo, da so srečo iskali, pa je niso našli ...

A mi hočemo biti vseeno srečni! Da, hočemo ...

Poglejmo malo, ljubi moji mladi prijatelji, kje ima sreča svoj dom, kje jo bomo našli?

Ali veš, kje se dobi ključ do sreče? Gotovo, da veš. Saj znaš deset božjih zapovedi. Med temi je ena, ki se glasi: »Spoštuj očeta in mater, da boš dolgo živel in ti bo dobro na zemlji!«

Vidiš, tako ti govori sam dobri Bog, tvoj ljubi Oče v nebesih. Obljublja ti srečo. Spoštuj, ljubi, ubogaj svoje starše, pa boš našel srečo, ki jo drugi zastonj iščejo. »Dobro ti bo na zemlji,« govori gospod Bog. In komur je dobro, ta je srečen.

Glejte, ljubi otroci, kako blizu vas je sreča. Zastonj jo išče po svetu, kdor je ne more najti doma.

Kako lahko prideš do sreče. Tvoj oče te ljubi, dela in poti se, da ti prisluži vsakdanjega kruha. Res je včasih trda njegova beseda, kakor je trda njegova žuljeva roka; toda za trdo očetovo besedo se skriva ljubeče očetovo srce. Ali naj ti govorim, kako zelo te ljubi tvoja mati! Bojim se, da bi bilo moje pero preslabo. Materino ljubezen lahko čutiš; popisati je ne moreš. In tako dobrega očeta in tako ljubeče matere bi ti ne ljubil, ne ubogal, ne spoštoval? Saj bi v tem zametoval svojo lastno srečo.

Pesnik Anton Medved nam opeva v svojih krasnih pesnih tudi materino ljubezen. Mogoče ti ob priliki povem nekaj več o teh njegovih pesnih; za danes samo eno zrnco. Takole ti govori:

Le tega ti ne veš,
kako te čuva skrbno verno,
kako te ljubi neizmerno
tvoja mati.

Žal, da se res dobe med otroki tudi taki, ki ne vedo — ali bolje: ki nočejo vedeti in videti, kako jih ljubijo starši; ki v svoji zaslepljenosti mislijo, da jih starši sovražijo, pa se zato proti njim sirovo in trmasto obnašajo in jim niso pokorni.

Ljubljena mladina! Poglej v Nazaret. Tam živi Jezus pri Mariji in sv. Jožefu. Ali veš, kaj beremo v »Zgodbah« o njegovi mladosti? »In je čudeže delal?« Ne. Takole beremo: »On jima je bil pokoren.« Sin božji — pokoren Mariji in Jožefu; ljubil in spoštoval ju je, ker je Bog tako hotel.

Kaj pa hoče Bog od tebe? Ponavljam: »Spoštuj očeta in mater, da boš dolgo živel in ti bo dobro na zemlji!« To stori in boš na zemlji in v nebesih srečna ti, mladina, in s teboj vred tvojji starši.

Take sreče ti želi tvoj prijatelj

Bogumil.

Modrost v pregovorih domačih in tujih.

Človek.

Človek ne ve, kaj ima, dokler ne izgubi. (*N. pr. ljubo zdravje, nedotičnost, dobre prijatelje, mirne in poštene sosede, razne ugodnosti...*)

Bolan človek je napol človek. (*Duše in telesne moči so oslabiljene; sam si ne more pomagati...*)

Marsikdo potrebuje novega človeka, pa si kupi le novo suknjo. (*Poboljša se le po zunanje, v srcu je pa še stari grešnik.*)

Vsak človek ima svoje misli. — Kolikor glav, toliko misli.

Človek je sebi največji sovražnik. (*Sam si nakopije s svojimi nerodnostmi in nerodnostmi največ gorja. Zato je pa tudi najslavnejši oni, ki je premagal samega sebe.*)

Človek, ki se bojuje sam s seboj, je srečnejši nego oni, ki se bojuje z drugimi.

Ljudje bi mirno živeli, ko bi teh dveh zaimkov ne imeli: „meum“ in „tuum“ („moje“, in „tvoje“).

Ljudje jedo, živina žre. (*Svarilo onim, ki prehlavno jedo.*)

V človekovi volji je nebo in peklo. (*Od volje je vse odvisno: dobro in hudo. Voljo utrditi je torej jedro vzgoje.*) — Človek more to, kar hoče. — Kar človeka veseli, to tudi lahko stori.

Človeka in uro je treba naviti, da gre. Človek umrje, a ljudje živé. (*Posameznega človeka lahko pogreše, hitro pozabijo.*)

Ko se človek rodi, se joka in se drugi smejejo; ko umira, se smehlja in drugi se jokajo. (*Tako o lepi smrti, ko bogoljuben človek mirno v Bogu zaspi.*)

Človek se je prav veliko naučil, če se je naučil umreti.

Dva človeka obžalujeta ob smrti svoje življenje: modri, ki ni nič koristil, in bogati, ki ni nič dajal.

Reki: To je za starega človeka pregrenko. (*V zasmeh mlademu junaku, ki vzdihuje ob majhni težkoči.*)

Človek stare korenine.

Je jako priden človek, kadar spi.

Človek, ki še ni nikomur vode skalil.

Jaz sem tudi človek. (*V opravičevanje kake napake, ali če se prosi usmiljenja.*)

Človek mu je toliko kot pes.

Človek s tremi črkami („Tat“, lat.: „fur“).

Človek za število. (*Ne koristi nič, ne škodi nič.*)

Ta ni danes nobenega človeka prijatelj. (*Je zelo nevšečen, slabe volje.*)

Ta človek ima dva obraza: enega za Boga, drugega za satana.

To je dober človek kot dober kosček kruha. (*Zelo dobrohoten človek.*)

Ta človek je bojazljiv, da se še v nebesih ne bo čutil varnega.

To je svilnat človek. (*Jako nežne narave.*)

Rešitev šaljive naloge št. 3.

Prijetne so sapice, solncece greje, ze-ó-pet pomlad je prišla, ge-el-é-je.

Odgovor na šaljivo vprašanje št. 3.

Leto ima štiri enake dele: pomlad, leto, jesen in zimo. Če odšteješ tri četrtine: pomlad, jesen in zimo, ti ostane — leto!

Prav so odgovorili: Vavpotič M., Babič A., Pokrivač, Poljanec, Topolnik M., Sunčič, učenci V. razreda pri sv. Križu na Murskem polju.*

* Nalogo in šaljivo vprašanje v 1. številki so prav rešile še te-le učence, katerih imena pa so pomotoma izostala: Rojnik Štefanija, Terglav Mira, Gajšek Angela, Kotnik Zofka, Kotnik Micika, Hrovat Tilka, Robek Mimika, Podgoršek Angelica, Hribernik Micika, Hribernik Hilda, Zidanšek Marica, Gattinger Frida, Kačecnik Klarica in Habjan Marica, gojenke čč. sol. sester v Celju.

„Vrtec“ izhaja 1. dné vsakega meseca in stane s prilogo vred za vse leto 5'20 K, za pol leta 2'60 K. — Uredništvo in upravnništvo Sv. Petra cesta št. 78 v Ljubljani.